

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 422. An & qualiter vasallus possit feudum seu res feudales alienare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

concessa, & in iure, quo sibi recipere obstrictum habet dominum ad præstanda sibi eo jam dicta. Ac denique in potestate, quâ plura potest circa feudum resque feudales. De quibus nunc in specie.

Quæst. 422. An & qualiter vasallus possit feudum seu res feudales alienare?

1. Resp. primò: Potest vasallus feudum tam novum quam antiquum alienare licitè & validè cum consensu domini directi. Rosenth. *de feudis. c. 9. conclus. 28.* Pirh. *h. t. num. 17.* cum communi. Ac ita passim supponunt AA. dum negant id fieri posse sine consensu domini, & habetur *c. unic. §. celsi clientulus. de alien. feud. l. 1. tit. 13. & L. unic. §. similiter de lege Corradi. l. 2. tit. 34. & in c. unic. de prohib. feud. alien. per Lotbar. & in c. unic. de prohib. feud. alien. per Frider.* Sufficitque hunc consensum esse tacitum, ut si dominus alienationi præsens non contradixerit. Rosenth. *loc. cit. n. 3.* Pirh. *loc. cit.* & alii passim cum Gl. *in c. 1. de prohib. feud. per Lotbar. v. ipsorum permissu;* quam communiter sequuntur & approbatam dicunt AA. apud Clar. *quæst. 31. num. 31.* eò quòd, ubicunque quis contradicendo actum impedire potest, præsentia cum taciturnitate operetur consensum, ut Clar. quamvis is addat id procedere, quando dominus sciens alienationem factam per notabile tempus, puta, per annum tacuit, aliàs fecus. Sufficit item hunc consensum subsequi; nimirum si alienatio fiat, salvo iure directo domini, & reservato ejus consensu, seu ad ratificationem illius, & sub clausula: si dominus consenserit. Clar. *quæst. 31. num. 5.* sub sublimitatione mox subjicienda Reiffent. *h. t. n. 129.* bene dicens hujusmodi clausulas & reservationes consensûs domini tunc rectè fieri in alienatione feudorum, quando hic & nunc dominus præsens non est, & interim circumstantiæ urgent alienationem, ipseque dominus & agnati præsumuntur postea consensuri. Estque ratio, quòd talis clausula impediatur omne præjudicium domini; cum sine resolutivæ seu potius impeditivæ alienationis, ita ut consensu domini non subsequente, alienatio non subsistat & vasallus dicendus sit non alienasse, adeoque non incidisse in pœnam commissi. Limitat hæc Clar. cum Baldo *in L. unic. C. de his qui pœna. num. 56.* & Jason *in L. non solum. §. morte. ff. de oper. nov. nunc. num. 27.* nimirum seclusa traditione ante consensum domini re ipsa posita; eò quòd illud factum traditionis videatur contrarium tali protestationi, nisi tamen (pro ut Clarus cum Bald. & Ripa, *l. 3. responsor. c. 1. num. 3.* sublimitat hoc ipsum) vasallus protestatus fuerit, se alienare salvo consensu domini, & non aliter, nec alio modo: eò quòd protestatio istis verbis duplicatis relevet, ut vasallus non amittat feudum, etiam secuta ante consensum domini traditione, etsi non efficiat, ut valeat alienatio consensu illo non secuto. De cætero, patitur hæc responsio hanc exceptionem: quòd vasallus etiam cum expresso consensu domini feudum alienare nequeat in præjudicium agnatorum ex tenore investituræ vocatorum in feudo antiquo & paterno; quia jus iis quæsitum & proveniens, non ex ipso facto patris seu alienantis, sed ex antiquorum majorum provisione adimi nullo modo potest per ullum ex successoribus. Uti cum Socin. Jun. *conf. 112. num. 1. l. 2.* Paris. *conf. 17. num. 1.* & aliis testantibus de verissima, communi & ab omnibus approbata hac sententia tenet Clar. *quæst. 41. num. 1. & 2.* Dico tamen: in feudo antiquo & paterno: nam feudum novum sub quo-

cunque tenore receptum (fortè receptum expressè contemplatione alicujus ex filiis vel descendentibus specialiter proprio nomine in investitura nominati) semper potest ad libitum alienari per feudatarium cum consensu domini, nec requiritur consensus filii primogeniti alterius agnati, qui aliàs successurus esset in feudo, ut cum And. de Isernia *c. 1. n. 3. de alien. feud. patern.* docet Clar. *loc. cit. num. 2.* dicens communem; eo quòd quis acquisivit, possit pro sua voluntate alienare.

2. Resp. secundò: Vulgaris regula in materia feudorum est, quòd à nullo vasallo feudum, sive sit novum, sive antiquum, neque licitè, neque validè alienari queat sine consensu domini, ita etiam, ut si id attentarit, feudum amittat. Zaf. *in epitom. feud. p. 9. num. 3.* Clar. *qu. 31. num. 1.* Rosenth. *de feud. c. 9. conclus. 1.* Pirh. *h. t. num. 15.* cum communi, juxta quòd expressè statuitur *in c. Imperialem. de prohib. feud. alien. per Frideric. l. 2. tit. 55.* ubi irrita declaratur omnis alienatio feudi facta sine consensu domini, & pœna privationis feudi transgressoribus decernitur, constitutione hac fundata in ea ratione; quòd alienatione feudi facta sine consensu domini, is videatur contemni, *c. unic. §. fin. que fuit prima caus. benef. amit. l. 2. tit. 24.* Atque ex his jam sequitur, quòd, si vasallus alienavit generaliter omnia bona sua, quæ habet in tali loco, in tali alienatione non veniant bona feudalia, nisi quòd ad illa habuerit consensum domini & agnatorum, ut cum communi Clar. *qu. 31. num. 10.* Sequitur item, quòd cum alienationis nomine in materia feudali veniat omnis contractus seu actus, per quem dominium vel jus aliquod reale, seu in re constitutum, transfertur in alium, ut Pirh. citatis variis textibus ex Lib. feudibus, non poterit vasallus sine consensu domini, non tantum non alienare feudum alienatione onerosa, sed neque gratiosa. Sic itaque primò non potest vasallus sine consensu domini disponere in testamento de feudo, instituendo hæredem in eo, vel legando illud, nulloque modo valet talis institutio. Socin. Jun. *conf. 72. post num. 40. l. 1.* Clar. *quæst. 40. num. 1.* Pirh. *h. t. num. 16.* cum communi. Et quamvis velint aliqui valere dispositionem talem testamentariam, dum feudum non est purè ex pacto & providentia, sed mixtum, nimirum pro se & hæredibus, & consequenter filius tale feudum consequi nequeat; eò quòd tunc filius utpote hæres illam defuncti voluntatem infringere nequeat, ea maneat in valore; ait tamen Clarus *loc. cit. num. 2.* quòd, dato hoc verum esse, ubi ageretur de præjudicio filii vel agnatorum, non tamen verum sit, ubi agitur de præjudicio domini, dispositio testantis vasalli nullius sit valoris vel momenti, nulla respectu hujus præjudicii consideratione, an feudum sit purè hæreditarium, an mixtum, sive novum, sive antiquum, modò non sit purè hæreditarium, de quo paulò post. Quin & addit Clar. etiam respectu agnatorum non valituram dispositionem testamentariam vasalli, saltem in eo casu, quando filius vel agnatus adivit hæreditatem vasalli de feudo testantis cum beneficio inventarii, (fecus, si eam adivisset sine beneficio inventarii, non quia alienatio testatoris per illam aditionem revalidaretur, sed quia adendo sibi præjudicasset,) eò quòd talis confectio conservet filio vel agnato hæredi sua jura, & possit non obstante aditione, alienationem de feudo factam per defunctum revocare, etiam, dum tale feudum esset hæreditarium. De quo postremo vide eundem *q. 42.*

num. 14. Atque ex his sequitur, non posse vasallum legare feudum etiam pro anima sua. Clar. loc. cit. num. 4. juxta c. 1. §. donare. qual. olim feud. alien. pot. ita etiam, ut sic legato feudo, legatario non debeatur aestimatio illius, uti aliàs ea debetur, quando legatur res aliena. Clar. loc. cit. cum Bald. in cit. §. donare. & Socin. Jun. conf. 72. num. 60. l. 1. dicente communem. Item sequitur, non tantum non posse patrem prælegare feudum uni ex filiis, sed nec plus ex feudo uni filiorum quam alteri; eò quòd providentià legis statutum, ut omnes filii æqualiter succedant in feudis. Clar. l. c. n. 5. cum Zasius de feud. in 8. part. in 3. part. vers. Et hanc partem. Item sequi videtur, feudum antiquum non posse computari in legitimam, uti tradit Gail. l. 2. obs. 154. num. 15. citans Alex. in L. si patroni. ff. ad Trebell. & conf. 29. num. 4. vol. 5. & alios; cum non sit pars hæreditatis, de qua testari potest.

3. Secundò non potest vasallus donare feudum inter vivos vel mortis gratià sine consensu domini, excepto feudo purè hæreditario, de quo paulò post, alienare ut habet communis. Et in specie non potest dare illud in dotem, v. g. pater filie, cit. c. 1. §. donare. l. 2. tit. 9. qual. olim. Zas. in 9. part. num. 40. Clar. quest. 38. num. 1. Rosenth. c. 9. concl. 8. Pirh. h. t. num. 16. cum communi. Est enim talis donatio quædam alienatio; cum apud vasallum dotantem non maneat, sed dominium ejus vel saltem naturalis possessio transeat ad maritum. Et si vasallo ne quidem permillum est sine consensu domini alienare feudum urgente magna necessitate propria etiam famis, nisi esset fortè fame periturus, & dominus requisitus nollet consentire, aut dominium utile acquirere, ut Clar. loc. cit. quest. 31. num. 11. citatis Bald. & Curt. Jun. multò minùs id ei permillum pro filia dotanda. Potest nihilominus mulier ipsa habens feudum, se ipsam dotando, dare & assignare illud marito in dotem sine consensu domini. Clar. quest. 36. qui tamen illud sic limitat: modò concurrerent hæc duo, nimirum ut feudum detur in dotem inæstimatam, & non apponatur de lucrando pactum, quæ duo si concurrerent in dotatione filie facta à patre, etsi difficile sit allegare concludentem rationem diversitatis, tamen in praxi sequendam sententiam contrariam tanquam communem. Rosenth. c. 9. concl. cit. c. 9. concl. 9. n. 10. Pirh. cit. n. 16. qui tamen etiam ait, tutius esse, ut saltem consensus domini requiratur. Cujus ratio est, quòd in hoc casu feudum non censetur alienari; cum mulier dominium utile & possessionem feudi civilem retineat, & ad eam soluto matrimonio pleno jure revertatur; eaque præmortuà ad maritum non transeat, isque durante matrimonio fructus & utilitatem ex dote percipiat ad familiam ipsamque uxorem alendam. Rosenth. Clar. Pirh. LL. cit. Quò etiam spectat, quòd commoditas rei feudalis, quæ transit in hoc casu in maritum sine consensu domini alienari possit, ut Bart. in L. si is qui. ff. de pignor. num. 2. Clar. loc. cit. Gail. l. 1. obs. 117. num. 7.

4. Tertio feudum seu res feudalis sine consensu domini oppignorari nequit. Clar. quest. 35. Pirh. loc. cit. cum communi juxta clarum textum c. imperialem. de prohib. feud. alien. per Frideric. Et licita olim oppignoratio feudi usque ad dimidiam, pro ut habetur c. 1. in pr. de alien. feud. pater. indistinctè tamen & in totum est prohibita teste Claro loc. cit. Unde etiam in generali bonorum omnium

hypotheca seu obligatione, sive tacita, sive expressa non continentur bona feudalia, etsi specialiter non sint excepta. Pirh. cit. num. 16. citans Rosenth. c. 9. conclus. 13. & Clarum, quest. 31. num. 10. ubi is non loquitur de oppignorazione, sed de alienatione omnium bonorum. De cætero tamen ob simplicem oppignorationem non incidere vasallum in caducitatem feudi, nisi etiam procedat ad traditionem, uti etiam est in alienatione alia, ait Clar. quest. 35.

5. Quarto non potest vasallus bona feudalia elocare ad longum tempus; quia talis elocatio est quædam species alienationis secundum dicta aliàs; etsi id possit ad modicum tempus sine consensu domini juxta l. 2. tit. 9. & ita cum Baldo & communi tenet Clar. quest. 33. num. 1. Idem est de emphyteusi; & quidem juxta magis communem, ut cum Gl. in cit. c. imperialem. v. seu alienatio. Curt. Jun. & aliis Clar. loc. cit. num. 3. ex ea ratione, quia in emphyteusi contingit vera alienatio domini utilitatis. Monet tamen Clar. num. 4. quòd licet ita sit, in puncto juris, hodièdum generali consuetudine vasalli pascua, terras incultas concedant in feudum, intellige, sine consensu domini, & talem consuetudinem toleratam excusare vasallum à pœna caducitatis, quam aliàs de jure incurrit propter rei feudalis concessionem in emphyteusim.

6. Quintò neque rem feudalem permutari posse cum alia re feudali vel etiam allodiali; quia permutatio continet alienationem, habet communis.

7. Sextò non potest vasallus sine domini consensu transigere super feudo, si transigendo seu vi transactionis feudum tranfiret in alium; scelus, si vi transactionis retineret feudum; siquidem quamdiu vasallus retinet feudum; non præjudicat domino. Clar. quest. 28. cum citatis à se Bald. in c. 1. num. 16. de contro. vasall. inter & alium. & Paris. conf. 1. num. 134. l. 1. dicente magis communem.

8. Septimò neque potest compromittere in arbitratorem super feudo sine consensu domini, in quo convenire omnes ait Clar. quest. 39. eò quòd nullo servato juris ordine arbitrator procedat ex æquo & bono; adeoque fieri posset, ut feudum per arbitratorem adjudicaretur alteri; vasallus autem, cui interdicta est omnis feudi alienatio, facere nequit actum, ex quo resultaret alienatio. Quæ ratio, quia non videtur militare in eo promissio facta coram arbitris, utpote qui tenentur servare jura, ac insuper id videtur concedi per textum, c. 1. §. si inter. de lege Conrad. plures sentiunt contrarium, nempe posse vasallum liberè in eos compromittere super feudo. Quin & Curt. Jun. apud Clar. qu. 39. dicit hanc videri mentem communem feudalistarum. Nihilominus addit Curt. hanc opinionem esse multàm dubiam & periculosam. Clar. etiam cum Socin. conf. 77. num. 70. & seq. l. 1. expressè dicit oppositum, nempe, quòd in arbitros etiam compromittere nequeat vasallus, esse sententiam tutiorem & revera communiorem ex ea ratione; quòd de qua re quis liberè disponere nequit, etiam de ea facere non possit compromissum. Idque videtur, ideo; quia ex tali compromisso, etiam servatis juribus, sequi posset alienatio. Unde non placet, quòd addit Clarus; fortè posse vasallum compromittere, si ex tali compromisso non posset sequi transitus rei feudatarie in alium, nisi simul de hoc certus esset vasallus; cum aliàs semper exponeretur periculo alienationis.

9. Octavo feudum antiquum alienari nequit per renunciacionem factam in extraneum sine consensu domini & agnatorum: neque per factam in dominum ipsum sine consensu agnatorum, aut etiam domino invito, saltem ubi ejus interest non renunciari; cum feudum sit contractus ultro citroque obligatorius, adeoque non debeat esse in facultate unius ab eo recedere altero invito. Alex. in *L. si quis vi. §. fin. num. 14. ff. de acquir. possess.* Clar. *quest. 39. num. 1.* quamvis is ita distinguat, ut procedat, quando servitium certum præstandum, secus, si incertum aut nullum, citatis quam plurimis pro hac distinctione. Quæ tamen distinctio per hoc satis videtur elisa, quod dictum: saltem ubi ejus interest. Uti etiam invito domino renunciatio fieri non potest in feudum, ut si perceptis totius anni fructibus, tunc primum renunciare velleret, quando dominus iturus ad bellum opera & servitii vasalli, maxime egeret. Reiffent. *h. t. num. 148.* citatis Mynsing. *centur. 5. obs. 65.* & Engels *h. t. num. 45.* Et quanquam facta sine consensu domini in externum, aut facta sine consensu agnatorum in dominum teneret, teneret tamen tantum, quousque vasallus renuncians vivit, & eo mortuo feudum redit ad proximos agnatos, ac si nunquam renunciatum fuisset, juxta *l. 2. vir. 26. §. Titius.* Reiffent. *h. t. num. 150.* secus est de feudo juxta dicenda paulo post. Sed neque in renunciacione generali hæreditatis veniunt feuda antiqua. Gail. *l. 2. obs. 154. num. 6.* cum Decio *conf. 295. num. 8.* & Bald. in *L. item videndum. §. fin. ff. de petit. hered.*

10. Nonò etsi possit vasallus sine consensu domini constituere servitutem realem aliudvè onus jure feudali, quantum est in præjudicium sui, ut habet communis, non tamen in præjudicium domini aut agnatorum, qui successuri sunt in feudo, ita etiam, ut eveniente casu, quo feudum aperiretur domino, aut etiam agnatis, extingatur omne onus illi impositum per vasallum. Clar. *quest. 37.* citatis Alex. *conf. 18. post num. 5. l. 3. Paris. conf. 88. l. 4.* Beroo, *quest. 95. num. 1.* dicente communem. Atque ita non posse vasallum constituere usum fructum in re feudali ait Clar. *loc. cit. num. 2.* cum Curt. Jun. eò quòd usufructus sit pars domini utilis, & vasallus etiam partem illius nequeat alienare. Verùm quomodo dici potest pars domini utilis, cum juxta dicta supra vi usufructus nullum dominium ne quidem utile transferatur in usufructuarium, sed sola commoditas percipiendi fructus, quam transferri ad tempus vitæ suæ à vasallo in alium sine consensu domini & agnatorum quid vetat; cum per hoc neque domino, neque agnatis creetur ullum præjudicium; & quòd commoditas feudi alienari possit, tanquam communem cum Ruino *conf. 176. n. 13. l. 1.* & aliis docet Clar. *quest. 31. num. 9.*

11. De cætero hæc responsio de feudo non alienando patitur exceptiones. Et primò quidem extra dubium videtur, posse feudum alienari sine consensu domini & cæterorum agnatorum in proximum agnatum, seu in illum, qui aliàs succederet immediatè vasallo mortuo. Clarus in *additionib. quest. 31. addit. fin.* Secundò, si feudum constitutum & acquisitum pro se & heredibus. Vultej. *l. 1. c. 10. num. 91.* Clar. *quest. 31. num. 8.* cum Decio, Curt. Jun. & communi, juxta expressum textum *l. 2. feud. vir. 48.* Quamvis in hoc casu dici nequeat, quòd feudum alienetur sim-

R. P. Lentr. Jur. Can. Lib. III.

plicitè sine consensu domini, cum, ut Clar. censetur statim ab initio universaliter consensum suum cuicunque alienationi præstitisse. Et sic extendit se hæc exceptio ad omne feudum simpliciter & absolute hæreditarium; nulla habita ratione, an sit antiquum, an novum. Clar. *quest. 4. num. 3.* non verò ad feudum mixtum, ut idem *ibidem.* Tertio potest alienari sine consensu domini per subinfeudationem, de quo dictum factis supra, ubi quænam res dari possint in feudum, & quanam feudum concedere possint. Quarto si alicubi viget consuetudo alienandi feuda sine consensu domini, ea valet. Clar. *cit. quest. 31. n. 12.* cum Curt. Jun. *conf. 158. num. 8.* dicens esse magis communem, ex ea etiam ratione, quòd in cæteris omnibus, quæ respiciunt feuda, consuetudo vincat legem, & pro lege habeatur.

Quest. 423. Quid juris competat domino & agnatis, dum feudum male seu in præjudicium eorum est alienatum?

1. Respond. primò: Feudum male alienatum in præjudicium domini, quia nimirum facta sine ejus consensu alienatio revocari nequit ab eo; quia ipso jure est nulla juxta *c. imperialem. de prohib. feud. alien. per Frideric.* & dicta supra. Si male facta alienatio feudi, nimirum antiqui patris purè in præjudicium agnatorum, consentiente nimirum domino, etsi non sit ipso jure nulla, sed teneat, quamdiu alienans vivit, eoque mortuo redit sine ulla refusione pretii ad filium, vel, si eo careat, ad proximum agnatum vasalli alienantis, nisi is sciens per annum tacuerit, pro ut hæc dicuntur, *l. 2. vir. 26. §. Titius.* potest tamen alienatio, vasallo adhuc vivente revocari à filio, restituito tamen pretio, si quod alienans accepit. A proximo verò agnato non nisi post mortem alienantis, pretio non restituito; ita Clar. *quest. 42. n. 1.* qui tamen hoc posterius ita distinguit *n. 6.* ut possit etiam proximior agnatus vivo alienante revocare alienationem, si ea facta jure non permittente, (qualiter fieri dicitur, dum alienatur sine consensu domini in casibus, in quibus à jure vel consuetudine non permittitur alienatio sine consensu domini,) secus verò, seu revocari non possit vivo alienante, si alienatio facta jure permittente, (hoc est, interveniente consensu domini,) tunc enim valet alienatio, etsi facta in præjudicium agnatorum. Et quidem hæc ipsa procedere ait Clar. sine difficultate juxta opinionem, quæ tenet feudum antiquum propter alienationem non aperiri domino, sed agnatis, de quo paulo post, & quidem in utroque casu non teneri agnatum restituere pretium, addit. Clar. *num. 7.* eò quòd nullo casu, ubi feudum ad agnatum devolvitur ex providentia primi investiti videatur æquum, ut ipse teneatur rem suam pretio redimere. De cætero huic revocationi locus non est in feudo merè hæreditario; cum tale feudum sit alienabile ad instar bonorum allodialium. Clar. *quest. 47. num. 2.* Neque etiam in feudo mixto, aut etiam simpliciter ex pacto & providentia, si tale feudum est novum; cum & hoc per vasallum alienari possit in quemcunque alium;

Nn

secus